

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри
В.М. Вареник

«29» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«Теорії та концепції менеджменту»

для спеціальності:

073– «Менеджмент»

Освітньо-наукова програма: «Менеджмент»

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.

**Дніпро
2024**

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорії та концепції менеджменту» для здобувачів вищої освіти для галузі знань 07 «Управління та адміністрування» третього (освітньо-наукового) рівня за спеціальністю 073 Менеджмент/ Укладач: Г.Я. Митрофанова. – Д.: Університет імені Альфреда Нобеля, 2024. - 13 с.

Розробник: Г.Я. Митрофанова, д.е.н., проф.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри менеджменту
Протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.

ЗМІСТ

1. Програма навчальної дисципліни	3
2. Заплановані результати навчання. Матриця формування і оцінювання компетентностей здобувачів вищої освіти з дисципліни	4
3. Орієнтовний перелік питань підсумкового контролю	10
4. Порядок оцінювання результатів навчання	11
5. Рекомендована література	12

1. ПРОГРАМА

Тема 1. Етапи розвитку управлінської науки

Історичні витоки управлінської думки: доіндустріальні форми управління (Єгипет, Китай, Рим). Виникнення менеджменту як науки в епоху індустріалізації. Основні фази розвитку управління: класична, неокласична, сучасна, постмодерністська. Критичний огляд домінуючих парадигм управління у XX–XXI століттях. Менеджмент у контексті наукових революцій (Т. Кун).

Тема 2. Класичні теорії менеджменту

Фредерік Тейлор і наукове управління: принципи ефективності, стандартизація, контроль. Генрі Файоль: адміністративна школа, 14 принципів менеджменту, функції управління. Макс Вебер: бюрократична модель організації – ієрархія, формалізація, неособистісність. Переваги та обмеження класичного підходу. Застосування класичних моделей у сучасних умовах.

Тема 3. Поведінковий і гуманістичний підходи: мотиваційні теорії, управління людськими ресурсами

Перехід від механістичного до антропоцентричного погляду в менеджменті. Теорії мотивації (Маслоу, Герцберг, Мак-Грегор (X та Y), Альдерфер, МакКлелланд). Поведінкова школа (Мейо, Барнард, Саймон). Концепція управління людськими ресурсами як стратегічного активу. Зв'язок між мотивацією, задоволенням працею та продуктивністю.

Тема 4. Системна і ситуаційна теорії

Системне мислення в управлінні: організація як відкрита система. Поняття підсистем, зв'язків, зворотного зв'язку. Ситуаційний підхід (Фідлер, Лоуренс і Лорш). Структурні конфігурації за Мінцбергом. Застосування системного і ситуаційного підходів у стратегічному менеджменті.

Тема 5. Неокласичні та сучасні підходи

Теорія контингентності: відповідність між внутрішньою структурою та зовнішнім середовищем. Концепція TQM (Total Quality Management) (Демінг, Джуран, Кросбі). Акцент на якість, процеси, клієнтоцентричність. Навчальні організації. Концепції Пітера Сенге, системне мислення, організаційне навчання. Менеджмент знань, самоорганізація, кросфункціональність. Переосмислення ролі менеджера як фасилітатора, коуча, наставника.

Тема 6. Постмодерністські і критичні теорії менеджменту

Феноменологічні підходи, суб'єктивний досвід працівників, сприйняття управління. Постструктуралізм, деконструкція управлінських дискурсів (Фуко, Дерріда). Теорія хаосу і нелінійність: самоорганізація, складність, менеджмент в умовах нестабільності. Критична теорія, менеджмент як інструмент влади та контролю. Менеджмент як соціальний конструкт.

Тема 7. Інституціональні теорії організацій

Інституціональна економіка vs організаційна соціологія. Поняття легітимності як соціального ресурсу організації. Інституційне середовище, мімікрія. Ізоморфізм: нормативний, примусовий, імітаційний. Теорія організаційного поля та кар'єри практик. Критичне осмислення інституційних обмежень в управлінні.

Тема 8. Теорії в міждисциплінарному контексті: перетин з соціологією, психологією, культурологією

Соціологія організацій, структура, роль, групова динаміка. Психологія менеджменту, індивідуальна поведінка, емоційний інтелект, поведінкові упередження. Кроскультурний вимір управління. Підходи культурної антропології до організацій: символіка, ритуали, організаційна культура. Сучасні підходи: нейроменеджмент, поведінкова економіка, дизайн-мислення.

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Дисципліна належить до переліку обов'язкових навчальних дисциплін при підготовці докторів філософії PhD Університету ім. Альфреда Нобеля за освітньо-науковою програмою «Менеджмент».

Загальна кількість кредитів ECTS - 3.

Навчальне навантаження: 90 год. (15 год. лекцій, 15 годин практичних занять, 9 год. індивідуальної та 51 год. самостійної роботи) – для очної форми, (8 год. лекцій, 4 годин практичних занять, 9 год. індивідуальної та 69 год. самостійної роботи) – для заочної форми.

Мета: Формування системного уявлення про еволюцію управлінської думки, концептуальні основи класичних і сучасних теорій менеджменту, критичне осмислення провідних наукових шкіл, розвиток здатності аналізувати управлінські парадигми в міждисциплінарному контексті.

Зміст програмних компетентностей

ЗК01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК 03. Здатність працювати в міжнародному контексті

ЗК 04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері менеджменту на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності

ЗК 05. Здатність проектувати, ініціювати та виконувати (індивідуально або в науковій групі) наукові дослідження на основі цілісного системного наукового світогляду, знань історії та філософії науки

СК 01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках.

СК 02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та

англійською мовами, опрацьовувати наукову літературу з управління та адміністрування та ефективно використовувати нову інформацію з різних джерел.

СК 03. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у сфері менеджменту в закладах вищої освіти.

СК04. Здатність ініціювати, розробляти, реалізовувати та управляти науковими проектами у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках та /або складати пропозиції щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності.

СК 05. Здатність володіти сучасною методологією, методикою та методами наукового дослідження у галузі менеджменту та адміністрування, зокрема з використанням кількісних методів аналізу та новітніх інформаційно-комунікаційних технологій

СК 06. Здатність інтерпретувати результати дослідження у галузі менеджменту та адміністрування, оцінювати межі їх застосування, можливі ризики їх впровадження в середовищі господарювання та соціокультурному середовищі, перспективи подальших досліджень

СК 07. Здатність моделювати, здійснювати й оцінювати ефективність систем менеджменту організацій та проектувати заходи щодо їх вдосконалення відповідно до потреб роботодавця.

Зміст програмних результатів навчання

РН03. Розробляти та досліджувати концептуальні, математичні і комп'ютерні моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у галузі менеджменту та дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН04. Розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проєкти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику у галузі управління та адміністрування і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми в менеджменті з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, етичних, економічних, екологічних та правових аспектів.

РН05. Глибоко розуміти загальні принципи та методи управлінських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері менеджменту та у викладацькій практиці.

РН09. Аналізувати, проводити експертну оцінку управлінської діяльності в організаціях.

РН10. Обирати технології управління залежно від цілей і завдань, що вирішуються в процесі діяльності підприємства, рівня розвитку його організаційної структури.

РН11. Володіти методами та методиками проектування та організації спільної діяльності управлінців та їх підлеглих, впроваджувати інноваційні прийоми в процес управління організацією, у тому числі у підприємницькому міжнародному середовищі.

Символ програмних результатів навчання	Результати навчання дисципліни
РН03.	РН 03-1. Розуміти, класифікувати та досліджувати основні концептуальні підходи до менеджменту: класичні, поведінкові, системні, сучасні;
РН04.	РН 04-1. Переосмислювати наявні знання теорій управління та формулювати власну концептуальну рамку дослідження менеджменту;
РН5.	РН 05-1. Глибоко розуміти загальні принципи та методи управлінських наук, інтерпретувати управлінські явища на основі обраної теоретичної позиції;
РН09.	РН 09-1. Критично аналізувати наукові публікації з точки зору їхньої теоретичної цінності. Проводити порівняльний аналіз управлінських підходів діяльності організацій.
РН10.	РН 10-1. Узагальнювати наукові дискусії та трансформувати знання у наукові публікації. Формулювати авторську теоретичну позицію розвитку організацій на основі існуючих управлінських моделей.
РН11.	РН 11-1. Інтерпретувати сучасні тенденції розвитку теорії менеджменту у глобальному та локальному контекстах, пропонувати інноваційні прийоми в процес управління організацією

**МАТРИЦЯ
ФОРМУВАННЯ І ОЦІНЮВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЇ ТА КОНЦЕПЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ»**

Тема	Компетентності, які формуються (шифр відповідно до освітньої програми)	Програмні результати навчання (шифр відповідно до освітньої програми)	Результати навчання з дисципліни	Методи навчання	Методи контролю
1. Етапи розвитку управлінської науки	ЗК 02. ЗК 04. ЗК 05. СК 01. СК 02. СК 06. СК 07.	РН03. РН05. РН09.	РН 03-1. РН 05-1. РН 09-1.	Проблемна лекція Періодичний діалог з аудиторією Використання ілюстративного матеріалу й технічних засобів навчання (мультимедійних систем) Робота в малих групах	Презентація в малих групах Обговорення
2. Класичні теорії менеджменту	ЗК 02. ЗК 04. ЗК 05. СК 01. СК 02. СК 06. СК 07.	РН03. РН04. РН05. РН09. РН10.	РН 03-1. РН 04-1. РН 05-1. РН 09-1. РН 10-1.	Проблемна лекція Дискусія Періодичний діалог з аудиторією Використання ілюстративного матеріалу й технічних засобів навчання (мультимедійних систем) Аналіз конкретних ситуацій (case-study) Технології розвитку критичного мислення та проблемного навчання, фасилітація, mind-mapping	Усні відповіді на запитання Участь у дискусії Презентація кейс стаді
3. Поведінковий і гуманістичний підходи: мотиваційні теорії,	ЗК01 ЗК 02.	РН03. РН04.	РН 03-1. РН 04-1.	Проблемна лекція Періодичний діалог з	Презентація результатів case-

управління людськими ресурсами	ЗК 04. ЗК 05. СК 02. СК 06. СК 07.	РН05. РН09. РН10. РН11.	РН 05-1. РН 09-1. РН 10-1. РН 11-1.	аудиторією Використання ілюстративного матеріалу й технічних засобів навчання (мультимедійних систем) Аналіз конкретних ситуацій (case-study) Технології розвитку критичного мислення та проблемного навчання, фасилітація, mind-mapping	study Написання та усна презентація наукової роботи
4. Системна і ситуаційна теорії	ЗК 02. ЗК 04. ЗК 05. СК 01. СК 02. СК 05. СК 06. СК 07.	РН03. РН04. РН05. РН09. РН10. РН11.	РН 03-1. РН 04-1. РН 05-1. РН 09-1. РН 10-1. РН 11-1.	Проблемна лекція Періодичний діалог з аудиторією Використання ілюстративного матеріалу й технічних засобів навчання (мультимедійних систем) Кейс стаді “Miro” для інтерактивного обговорення	Презентація кейс стаді Есе, усна рефлексія
5. Неокласичні та сучасні підходи	ЗК 02. ЗК 04. ЗК 05. СК 01. СК 02. СК 05. СК 06. СК 07.	РН03. РН04. РН05. РН09. РН10. РН11.	РН 03-1. РН 04-1. РН 05-1. РН 09-1. РН 10-1. РН 11-1.	Лекція Періодичний діалог з аудиторією Використання ілюстративного матеріалу й технічних засобів навчання (мультимедійних систем) Аналіз конкретних ситуацій (case-study) “Miro” для інтерактивного обговорення	Презентація результатів case-study
6. Постмодерністські і критичні теорії менеджменту	ЗК 02. ЗК 03. ЗК 04.	РН03. РН04. РН05.	РН 03-1. РН 04-1. РН 05-1.	Лекція, Практичне заняття, Періодичний діалог з	Участь в обговоренні, Презентація

	ЗК 05. СК 01. СК 02. СК 05. СК 06. СК 07.	РН09. РН10. РН11.	РН 09-1. РН 10-1. РН 11-1.	аудиторією Використання ілюстративного матеріалу й технічних засобів навчання (мультимедійних систем) Підготовка наукової публікації Технології розвитку критичного мислення та проблемного навчання, фасилітація, mind-mapping	авторського підходу.
7. Інституціональні теорії організацій	ЗК 02. ЗК 03. ЗК 04. ЗК 05. СК 01. СК 02. СК 05. СК 06. СК 07.	РН03. РН04. РН05. РН09. РН10. РН11.	РН 03-1. РН 04-1. РН 05-1. РН 09-1. РН 10-1. РН 11-1.	Лекція Практичне заняття Періодичний діалог з аудиторією Використання ілюстративного матеріалу й технічних засобів навчання (мультимедійних систем) Аналіз конкретних ситуацій (case-study) Технології розвитку критичного мислення та проблемного навчання, фасилітація, mind-mapping	Презентація результатів case-study Презентація авторського підходу.
8. Теорії в міждисциплінарному контексті: перетин з соціологією, психологією, культурологією	ЗК01 ЗК 02. ЗК 03. ЗК 04. ЗК 05. СК 01. СК 02. СК04. СК 06.	РН03. РН04. РН05. РН09. РН10. РН11.	РН 03-1. РН 04-1. РН 05-1. РН 09-1. РН 10-1. РН 11-1.	Проблемна лекція Проектна технологія Періодичний діалог з аудиторією Технології розвитку критичного мислення та проблемного навчання, фасилітація, mind-mapping	Участь в обговоренні, презентація результатів та публікація тез доповідей

3. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Історичні витоки управлінської думки: доіндустріальні форми управління.
2. Виникнення менеджменту як науки в епоху індустріалізації.
3. Основні фази розвитку управління: класична, неокласична, сучасна, постмодерністська.
4. Критичний огляд домінуючих парадигм управління у XX–XXI століттях.
5. Менеджмент у контексті наукових революцій.
6. Фредерік Тейлор і наукове управління: принципи ефективності, стандартизація, контроль.
7. Генрі Файоль: адміністративна школа, 14 принципів менеджменту, функції управління.
8. Макс Вебер: бюрократична модель організації – ієрархія, формалізація, неособистісність.
9. Переваги та обмеження класичного підходу.
10. Перехід від механістичного до антропоцентричного погляду в менеджменті.
11. Теорії мотивації (Маслоу, Герцберг, Мак-Грегор (X та Y), Альдерфер, МакКлелланд).
12. Поведінкова школа (Мейо, Барнард, Саймон).
13. Концепція управління людськими ресурсами як стратегічного активу.
14. Зв'язок між мотивацією, задоволенням працею та продуктивністю.
15. Системне мислення в управлінні: організація як відкрита система.
16. Ситуаційний підхід (Фідлер, Лоуренс і Лорш).
17. Структурні конфігурації за Мінцбергом.
18. Теорія контингентності: відповідність між внутрішньою структурою та зовнішнім середовищем.
19. Концепція TQM (Total Quality Management) (Демінг, Джуран, Кросбі).
20. Навчальні організації. Концепції Пітера Сенге, системне мислення, організаційне навчання.
21. Менеджмент знань, самоорганізація, кросфункціональність.
22. Феноменологічні підходи, суб'єктивний досвід працівників, сприйняття управління.
23. Теорія хаосу і нелінійність: самоорганізація, складність, менеджмент в умовах нестабільності.
24. Критична теорія, менеджмент як інструмент влади та контролю.
25. Менеджмент як соціальний конструкт.
26. Теорія організаційного поля та кар'єри практик.
27. Критичне осмислення інституційних обмежень в управлінні.
28. Психологія менеджменту, індивідуальна поведінка, емоційний інтелект, поведінкові упередження.

29. Підходи культурної антропології до організацій: символіка, ритуали, організаційна культура.

30. Сучасні підходи: нейроменеджмент, поведінкова економіка, дизайн-мислення.

4. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумкова оцінка по дисципліні виставляється за 100-бальною шкалою.

60 балів виставляються за формами діагностики:

Види робіт	Максимальна кількість балів
Участь у практичних заняттях, дискусіях	20
Презентація теоретичного підходу	20
Есе з концептуальної рамки власного дослідження	20
Усього за роботу на практичних заняттях	60

Результати екзамену оцінюються в діапазоні від **0 до 40 балів (включно)**. екзамену проводиться у вигляді письмової роботи, що містить завдання з тестів та аналізу ситуацій.

Шкала оцінювання

Оцінка за шкалою ECTS	Шкала рейтингу Університету імені Альфреда Нобеля	Оцінка за національною (чотирибальною) шкалою
A	90-100	5 (відмінно)
B	82-89	4 (дуже добре)
C	75-81	4 (добре)
D	67-74	3 (задовільно)
E	60-66	3 (достатньо)
FX	35-59	2 (незадовільно) – потрібно допрацювати матеріал перед тим, як складати
F	1-34	2 (незадовільно) – з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінки знань здобувачів

Оцінка	Критерії оцінки
90-100%	Здобувач повністю володіє навчальним матеріалом, аргументовано, логічно і самостійно викладає зміст дисципліни; демонструє глибоке розуміння теоретичних основ, сучасних підходів, концепцій і методів стратегічного або концептуального менеджменту; активно застосовує набутий матеріал у розв'язанні практичних, наукових і аналітичних завдань; демонструє критичне мислення, інтерпретує літературні джерела, формує власну наукову позицію.
82-89%	Здобувач в основному володіє навчальним матеріалом,

	правильно викладає основні поняття і підходи, здатний застосовувати їх у типових ситуаціях, демонструє достатню аргументацію. У відповідях трапляються незначні неточності або пропуски, глибина аналізу недостатня, але цілісність розуміння зберігається.
75-81%	Здобувач опанував навчальний матеріал на рівні розуміння базових положень; у відповідях переважає репродуктивний рівень знань; критичний аналіз відсутній або поверховий; є помилки у застосуванні понять або методів, але вони не є системними. Аргументація слабка, приклади – не завжди релевантні.
67-74%	Здобувач частково володіє навчальним матеріалом; у викладенні суттєво порушується логіка або структура відповідей; багато відповідей є фрагментарними, недостатньо повними; припускається значних методичних і логічних помилок, не демонструє здатності до самостійного узагальнення.
60-66%	Здобувач володіє матеріалом на межі допустимого рівня; має великі труднощі у поясненні основних теорій та підходів; відповіді слабо структуровані; обґрунтування майже відсутнє; є суттєві помилки в ключових поняттях. Самостійність мислення майже не проявляється.
1-59%	Здобувач не засвоїв навчальний матеріал; відповіді містять грубі помилки; відсутнє розуміння базових концепцій; не може обґрунтовано викласти зміст теми; не володіє професійною термінологією; не здатен до самостійного виконання навіть базових завдань.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бех Ю. В. Б 55 Філософський модус загальної теорії управління : монографія / Ю. В. Бех ; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид- во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – 476 с.
2. Дергачова, В., Кузнєцова, К., Григорова, З. (2022). «Теорія і концепції менеджменту»: методологічні аспекти дисципліни. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 10.20535/2307-5651.20.2021.252848.
3. Жовковська Т.Т. Системно-рефлексивне управління розвитком промислових підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2018. 265 с
4. Митрофанова Г., Євтушенко О., Глухий А., Луговий М. Методологічні засади впровадження штучного інтелекту у систему менеджменту організації. Академічний огляд, 2024. №2 – С. 173-189. URL: <https://ir.duan.edu.ua/items/ef5d4aa8-a316-4b25-b1bf-7e90f4c44927> (Web of Science)

5. Мошек ГЄ, Федоренко ВЛ, Коваленко ОВ (2020). Менеджмент організації: Теорія та практика: навч. посіб. / Київ: Ліра.
6. Стадник В.В. Менеджмент гетерогенних організацій: навч. посібник. – Хмельницький: ФОП А.С. Гонта, 2017. – 316 с.
7. Стадник В.В., Хрущ Н.А., Йохна В.М. Теорія і методологія управління розвитком соціально-економічних систем: монографія. Кам'янець-Подільський: ФОП «Друкарня «Рута», 2023. 298 с.
8. Сучасні концепції менеджменту / за ред. Л.І. Федулової. – К.: ЦУЛ, 2007. – 536 с
9. Теорія і концепції менеджменту: конспект лекцій з дисципліни [Електронний ресурс]: навчальний посібник для здобувачів третього (наукового) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: В.В. Дергчова, К.О. Кузнєцова, З.В. Григорова - Електронні текстові данні (1 файл:Мбайт). - Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. - 190 с.
10. Українські та зарубіжні джерела Scopus / WoS для аналізу сучасних концепцій.

Навчальне видання

Робоча програма навчальної дисципліни "Теорії та концепції менеджменту"

Підписано до друку _____ Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. _____

Оперативна поліграфія. Зам. № ____ . Тираж _____ прим.

Університет імені Альфреда Нобеля
49000, м. Дніпро, вул. Січеславська Набережна, 18.